

G.I.C. TROTSKI EN HET RADENCOMMUNISME (1938)

HET VRAAGSTUK

Onder de richtingen, die onder de revolutionair gezinde arbeiders invloed hebben, is het Trotskisme eigenlijk de enige met wie ernstig over beginselen te debatteren is.

De C.P., de Stalinistische „Communistische Partij, beperkt zich meestal tot persoonlijke verdachtmaking, handtastelijk geweld waar het er de macht toe heeft, en parlamentsgeknoei om een schijntje van macht te krijgen; principiële, zakelijke discussie is met hen niet mogelijk.

De Trotskisten beroemen er zich op, dat zij de zuivere leer en tactiek van Lenin voortzetten, die door Stalin verlaten is. Zij zijn enkel nog maar oppositie en hebben nog geen macht; zij rekenen op de geestelijke kracht van het bolsjewisme, dat de Russische revolutie tot stand bracht; dus hebben zij alle reden om zakelijk, met argumenten te strijden. Daarom komt de tegenstelling tussen het radencommunisme en het bolsjewisme tegenwoordig praktisch voor den dag in de tegenstelling tussen radencommunisten en Trotskisten.

Hun tegenstelling is een tegenstelling van beginselen, waarover men ernstig kan discussiëren; en zulk een discussie kan niet anders dan tot verheldering leiden.

Daarom knopen we hier aan, bij een zinsnede, waarin Trotski zijn tegenstelling tot de beginselen van het radencommunisme op duidelijke wijze tot uitdrukking brengt.

Wij vinden die in een artikel van Trotski over “Bolsjewisme en Stalinisme”, afgedrukt in “De enige Weg, orgaan der groep Bolsjewiki-Leninisten”, van 13 en 27 April en 11 Mei 1938.

Daar zegt hij, (in het tweede van deze nummers), in aansluiting aan en ter weerlegging van de kritiek die Gorter e.a. op de tactiek van Lenin hadden uitgesproken:

“Het proletariaat kan niet anders aan de macht komen dan in de persoon van zijn voorhoede. Reeds de noodzakelijkheid van een staatsmacht zelf komt voort uit het ontoereikende cultuurniveau der massa en uit haar ongelijkvormigheid. In de tot partij georganiseerde voorhoede kristalliseert zich het vrijheidsstreven der massa's. Zonder vertrouwen van de massa in de voorhoede, zonder ondersteuning der voorhoede door de klasse, kan van machtsverovering geen sprake zijn. In deze zin zijn de proletarische revolutie en de dictatuur zaak van de gehele klasse doch niet anders dan onder leiding van de voorhoede. De sovjets zijn slechts de georganiseerde vorm de verbinding tussen voorhoede en klasse. Deze vorm een revolutionaire inhoud geven, kan slechts de partij. Dat is door de positieve ervaring van de Oktoberrevolutie en door de negatieve ervaring van andere landen (Duitsland, Oostenrijk en tenslotte Spanje) bewezen. Niemand heeft, niet alleen in de praktijk getoond, maar ook slechts geprobeerd op papier duidelijk uiteen te

zetten, hoe het proletariaat de macht veroveren kan zonder politieke leiding van een partij, die weet wat ze wil.”¹

Hier komt dus de grond-opvatting van Trotski en het Leninisme duidelijk te voorschijn: Er is een scherp onderscheid tussen de kleine minderheid van bekwame en bewuste voorgangers, de “voorhoede”, de partij enerzijds, en de grote massa van de arbeiders anderzijds. In de strijd en daarna hebben zij elk een zeer verschillende plaats en zeer verschillende functies:

Deze voorhoede moet de strijd uitdenken, het programma vaststellen, moet weten wat zij wil en hoe het gaan zal – de massa moet volgen, vertrouwen hebben, gehoorzamen, en door haar aantal kracht aan de acties geven.

En dat het alleen op deze manier, door deze verhouding van bewuste georganiseerde voorhoede en onbewuste massa van volgelingen kan gaan en moet gaan, wordt dan bewezen door het voorbeeld van Rusland (en de mislukking in andere landen)

RUSLAND EN WEST-EUROPA

Maar kan de Russische revolutie inderdaad als voorbeeld dienen voor de arbeidersklasse in West-Europa en Amerika?

Daartoe zijn de verschillen, nu hier en toen daar, veel te groot.

In Rusland regeerde een barbaars Tsarisme door middel van een troepje ruwe en onwetende beambten over een reusachtig boerenvolk. Slechts een klein percentage van de bevolking was arbeiders, opgehoopt in enkele steden met grote fabrieken. Deze arbeiders waren nog half boers, door honger van het land gedreven naar de fabriek, waar ze dan begonnen vatbaar te worden voor gezamenlijk optreden in stakingen en demonstraties.

Tegen het Tsarisme werd reeds tientallen van jaren een heldhaftige strijd gevoerd door de intellectuelen, die snakten naar West-Europese toestanden, waarbij ze dan een vrije en geachte plaats in een zich ontwikkelende kapitalistische maatschappij konden innemen. Uit deze revolutionaire intellectuelen kwam de bolsjewistische partij voort, die uit het westen de theorie van Marx over kapitalisme en klassenstrijd had overgenomen, deze onder de arbeiders propageerde, de leiding nam in hun strijd en ze tot een macht tot omverwerping van het Tsarisme maakte.

Hier is dus reeds de eerste grote tegenstelling in het aantal.

In de landen van het grootkapitalisme vormt de arbeidersklasse de grote massa van de bevolking. Hier komt dus haar doel en taak daarop neer, haar eigen organisatievorm te

---

¹ In plaats van deze soms rammelende vertaling zie Leon Trotski, [Stalinisme en bolsjewisme](#), onder de tussenkop “De politieke ‘zonden’ van het bolsjewisme als de bron van het Stalinisme”.

vinden, opdat zij industrie en grootbedrijf, die zijzelf onder haar handen heeft, als een planmatig geheel beheersen kan.

In Rusland was de arbeidersklasse zelf, in vergelijking met de grote boerenmassa, een kleine groep. Daarom reeds kan het geval van Rusland geen voorbeeld voor groot-kapitalistische landen zijn.

En datzelfde geldt voor het doel. Wat in Rusland het doel moest zijn, de omverwerping van het Tsarisme, kwam overeen met wat reeds eeuwen geleden in West-Europa was gebeurd; het verlangen ging uit naar een toestand van politieke en geestelijke, burgerlijke vrijheid, die in West-Europa en Amerika al lang verwezenlijkt was. In deze landen heeft de industriële ontwikkeling haar hoogste graad van technische volkomenheid bereikt; en daardoor is overgang naar het communisme mogelijk.

Het doel is dus hier vernietiging van het aan het einde van zijn ontwikkeling gekomen kapitalisme. Rusland stond aan het allereerste begin van deze ontwikkeling; een revolutie kon daar alleen leiden tot een opheffing van de barbaars-primitieve verstarring en tot het openen van de weg voor deze ontwikkeling.

Hoe kan iemand er toe komen, de voorwaarden die voor dit laatste nodig zijn, op te willen leggen aan de overgang van het technisch hoogontwikkelde grootkapitalisme naar het communisme?

Dat is niet enkel een kwestie van werktuigen, maar vooral van mensen.

Een productiewijze bestaat uit techniek en mensen, klassen; wat wij behoeften en noodzakelijkheden van ontwikkeling der techniek noemen, wordt bewust als gedachten en wil in deze klassen.

Dat in het Rusland van toen en in het Westen van nu, ten gevolge van de verschillende technische ontwikkeling, deze mensen, deze klassen geheel verschillend zijn, dat is de hoofdzaak waarop het hier aankomt.

In Rusland was zo goed als geen bourgeoisie; het land bevond zich nog in een vòr-burgerlijk stadium van ontwikkeling. De arbeiders hadden geen bourgeoisie te bevechten en te overwinnen, alleen een vermolmd staatsmacht te vernietigen, die door de oorlog in elkaar zakte.

In West-Europa en Amerika daarentegen heerst de bourgeoisie, een klasse zo machtig als er nooit een geweest is. Zij is meester over alle productiemiddelen, die door de hoogontwikkelde techniek tot een machtig wereld-apparaat gegroeid zijn, dat nog elke dag volmaakter wordt.

Zij is meester over alle rijkdommen der wereld; waarmee ze alles kan kopen en alles kan onderwerpen.

Zij bestaat niet enkel uit een handjevol grootkapitalisten: Achter de grote financiers en monopolisten, die het economisch leven beheersen, staat een miljoenenklasse van kleinere zelfstandige ondernemers, vol energie worstelend om door uitbuiting van arbeiders en door concurrentiestrijd met elkaar, naar boven te komen en rijk te worden.

En het is niet enkel door deze stoffelijke macht, dat de bourgeoisie heerst. In de eeuwen van haar opkomst en heerschappij is een geestes- en gedachtenleven, een burgerlijke cultuur opgegroeid, die de gehele maatschappij doordringt. Deze gedachtenwereld wordt door school en pers aan ieder ingeprent en is zo tot een algemene denkwijze geworden: zo b.v. dat een ieder voor zich zelf moet zorgen en zijn geluk opbouwen, dat armoede de straf is voor luiheid of onbekwaamheid, dat verdienste omhoog voert tot de leidende plaatsen. Dat deze burgerlijke geest ook het grootste deel der arbeidersklasse nog in hoge mate vervuld, is haar voornaamste bron van zwakte en onrijpheid.

Kan iemand in ernst geloven, dat een minderheidsgroep, een “voorhoede”, een partij van nòg zo vurige en bekwame revolutionairen, in staat zou zijn deze klasse te overwinnen?

Dat Russische leiders dat konden geloven is alleen daardoor begrijpelijk, dat ze het hele probleem niet zagen. Zij meenden dat het in West-Europa om hetzelfde ging als in Rusland: een paar vorsten, militaire en adellijke klieken en groot-financiers uit de weg ruimen, die door het gehele volk gehaat werden, en dan zichzelf als betere regering in hun plaats zetten.

De Russische bolsjewiki kenden de innerlijke structuur van West-Europa, het wezenlijke karakter van de bourgeoisie en haar diepgewortelde geestelijke macht niet.

Zij wisten niet, hoezeer hun eigen leer van de voorhoede, die de massa leiden en beheersen moet, tot de burgerlijke denkwijze behoort.

En de jonge West-Europese arbeiders en intellectuelen, die door de Russische revolutie gewekt en in geestdrift ontstoken, zich bij de Communistische Partij aansloten, zij waren er zich evenmin van bewust; zij namen aan dat die voortreffelijke revolutionairen, die het machtigste keizerschap van Europa vernietigd hadden, nu ook de wereldrevolutie wel konden doorvoeren.

Thans, 20 jaar later, zien we wat daarvan terecht is gekomen; wij hebben nu de proef op de som van de bolsjewistische tactiek: de bourgeoisie machtiger, de arbeiders machtelozer dan ooit tevoren. Des te merkwaardiger, dat nu nog steeds een der oude bolsjewistische leiders dezelfde bolsjewistische tactiek blijft aanbevelen.

Er is maar één macht, die in staat is de bourgeoisie te overwinnen: De arbeidersklasse!

Zij is nog niet sterk genoeg, zeker; anders had ze al overwonnen. Maar dat zij zal groeien in kracht tot ze zal overwinnen, dat erkennen wij in de vermogens, die in haar liggen, die door de maatschappij in haar gegroeid zijn en die de maatschappelijke ontwikkeling verder zal doen groeien.

De arbeiders in West-Europa en Amerika zijn niet, als de Russische bij de revolutie, pas uit de primitieve wereld van dorps-communisme losgekomen, nog vol van de barbaarse onwetendheid én de bijgelovige denkwijze van vòòr-burgerlijke tijden.

Zij zijn het product van meerdere eeuwen burgerlijke ontwikkeling, waarin hun vaders als zelfstandige kleine boeren en burgers, een leerschool van krachtig individualisme doorlopen hebben.

Daarna, door de opkomst van het kapitalisme verarmd, eronder geconcurrerd, in de stad en in de fabriek gedreven, diep neergetrapt, hebben ze geleerd te strijden in gemeenschap, het eerste begin van hun communistische opvoeding. De machine, het grootbedrijf, drilt hen tot georganiseerd handelen; het oude individualisme wordt niet uitgeroeid, maar leert zich als deel in het geheel voegen en de persoonlijke eigenzinnigheid en de persoonlijke vrees te overwinnen.

Natuurlijk zijn niet allen gelijk; er zijn arbeidersgroepen die al enige eeuwen lang in dezelfde achterbuurten van oude industriesteden uitgebuit, zó uitgemergeld en neergedrukt zijn, dat men twijfelt of zij ooit in staat zouden zijn, zichzelf te bevrijden.

Maar voor de grote massa der tientallen miljoenen geldt, dat zij: met de opkomst van het kapitalisme daarin getrokken; mèt en door het kapitalisme opgegroeid en opgevoed, in voortdurende strijd, zij het ook in op- en neergang, tot steeds grotere innerlijke kracht opstijgen.

Was het kapitalisme een stabiele solide productievorm, dan zouden zij zich daarin hun plaats veroveren.

Nu het kapitalisme in steeds erger crisissen in elkaar zakt, nu het steeds onmogelijker blijkt de productie onder leiding der bourgeoisie behoorlijk gaande te houden, zal de arbeidersklasse haar organisatie tot zulk een sterkte moeten opbouwen, dat zij zich meester van de productie kan maken.

Beschouwen wij nu nog eens de bolsjewistische leer van Trotski, dan blijkt dat zij ontstaan is uit en behoort bij de verhoudingen, waarin bij hun revolutie, de bolsjewiki de Russische arbeidersklasse aantreffen. Hun vergissing is, dat zij deze leer op de arbeidersklasse en de verhoudingen in de grootkapitalistische landen willen toepassen

VOORHOEDE OF ACHTERHOEDE?

De tegenstelling tussen de bolsjewistische opvatting van Trotski en die van het radencommunisme bestaat daarin, dat hij de arbeidersklasse verdeelt in een bekwame leidende voorhoede en de meelopende volgende massa, terwijl wij menen, dat zij alleen overwinnen kan door als een gesloten eenheid op te treden.

Maar gaan wij daar niet te veel van de illusie van de gelijkheid van de arbeiders uit? Bestaan er tussen hen niet zó grote verschillen in aanleg, bekwaamheid, karakter

dat zij onmogelijk allen tegelijk tot revolutionair inzicht en handelen kunnen komen, dus dat vanzelf een kleine keurbende [korps van de beste militairen] moet voorgaan en leiden?

Natuurlijk is het waar, dat de arbeiders, evenals alle mensen, ongelijk in persoonlijke eigenschappen, bekwaamheden, intelligentie, moed volharding zijn. Die het vlugst van geest zijn zullen het snelst nieuwe inzichten in zich opnemen, de dappersten zullen het eerst bereid zijn tot actief optreden. Zij zullen de voorgangers [voorop lopenden] zijn, aan de anderen inzicht en raad geven, ze opwekken en aansporen, in acties als leiders optreden.

Het verschil met de ontaardingsvormen van de oude arbeidersbeweging is, dat zij geen beroepsleiders zullen zijn, dat zij zich niet als leidende groep afzonderen, voor wie het “leiden” een vak wordt met eigen belangen en die “leiders” met machtsmiddelen blijven, al zijn ze in inzicht bij de anderen achter geraakt.

Elke grote arbeidersgroep, zoals het personeel van een grote onderneming, bestaat uit personen van de meest verschillende aanleg en eigenschappen. Maar zij moeten tenslotte als één lichaam, als vast verbonden eenheid optreden. Dus moeten zij hun inzicht en wil tot overeenstemming brengen; wie het beste alles overziet moet de anderen overtuigen, de vurigsten moeten meeslepen, de voorzichtigen hun vrees overwinnen; als samenvatting van de werking van de economische krachten op al deze bestanddelen van het geheel komt de daad tot stand.

Nu kan men de vraag stellen: Zou het niet beter zijn, dat de bekwaamste, verst vooruitziende personen beslissen en de anderen, die anders toch maar tegenhouden, blindelings volgen?

Maar dan moet het antwoord zijn: Het gaat in de strijd van de arbeiders niet om één daad, niet om één sprong, die gewaagd moet worden en waarmee de strijd dan beslist is; het gaat om voortgezet worstelen, om volhouden en het hoofd bieden aan steeds nieuwe moeilijkheden en problemen, en daardoor rijp worden voor de taak van volkomen organisatie van de maatschappij.

Daarbij komt het aldoor en overal op de kwaliteit van ieder aan; steeds kan alleen zoveel bereikt worden als met de innerlijke kracht van de gehele klasse overeenkomt.

Het is een strijd om het leven, om het bestaan zelf; die kan men niet voeren in goed geloof dat een ander, een knappe leider, het wel weten zal.

De wetenschap van de biologie leert dat bij een bepaalde soort (dus ook bij de mens) elke eigenschap bij de verschillende individuen in verschillende graden voorkomt, een gemiddelde graad het meest, sterkere en zwakkere graden wat minder, en de allersterkste en allerzwakste graden veel zeldzamer. De grote massa met normale intelligentie, een gemiddelde graad van inzicht, bekwaamheid, moed en

andere eigenschappen bepaalt door de wijze waarop de grote economische en politieke crisissen op haar inwerken en zij daarop reageert, het verloop van de wereldontwikkeling.

De burgerlijke sociologie van de 19e eeuw haalt de grote mannen, de kopstukken naar voren, aan wie zij de vooruitgang voornamelijk toeschrijft; deze kleine minderheid van bovenuit stekende toppen stelt zij tegenover de grote massa van tragen, dommen, onverschilligen en onbegaafden, die passief de geschiedenis ondergaan.

Het is wel duidelijk, dat deze manier van de mensheid verdelen slechts een weerspiegeling is, en een rechtvaardiging moet zijn, van het feit, dat een minderheid als heersende klasse de grote massa onderworpen houdt en uitbuit.

De uitstekende bekwaamsten worden rijk, de onbekwame massa blijft arm. Dit is niet het eerste en enige geval, dat als uitvloeisel van een eeuwige natuurwet wordt voorgesteld, wat alleen maar een maatschappelijk, dus voorbijgaand feit is. Deze burgerlijke omvorming van het biologische feit van de onderlinge verschillen tussen de mensen is ook de basis van de bolsjewistische leer – met dit verschil, dat wie voor de bourgeoisie de “besten” zijn, voor Trotski de slechtsten zijn. Ook zijn “voorhoede” van besten, die de onbekwame massa leidt en voor haar denkt, is in beginsel en kiem een nieuwe heersende klasse.

Steeds zullen onder de arbeiders, als onder elke klasse, sommigen begaafder en bekwaamer zijn, zich sneller van nieuwe toestanden en noodzakelijkheden bewust worden, van wie door propaganda en voorbeeld een grote stuwende revolutionaire kracht op de anderen kan uitgaan. Wanneer dezen zich nu tot een groep, een partij verenigen, die zich steeds vaster organiseert als voorhoede tegenover massa, dan treedt bij hen steeds meer een verschil in karakter ten opzichte van de massa op.

Vooraf bij de leiders, die dan beroepsrevolutionairen worden; hun levensomgeving en daarmee ook hun geestelijk milieu. Waar de indruk [onderdrukking] en de onvrijheid zeer groot zijn, en zij dus veel in het geheim moeten werken, ontwikkelt zich een samenzweerdermentaliteit, zoals dat algemeen was in de geschiedenis van de burgerlijke revoluties.

Zij zien zeer sterk de noodzakelijkheid van revolutie en praten aldoor over revolutie, de daaraan aansluitende ontwikkelingsmogelijkheden treden als een bijna tastbare realiteit voor hun geest, zij trachten de ontwikkeling te versnellen, en zien dan de onverstoorbare passiviteit van de massa's als iets onnatuurlijks [natuurlijks?], als een achterlijkheid door minderwaardige eigenschappen.

Deze massa's leven echter in de werkelijke wereld, ze voelen direct, instinctief de macht van het kapitaal zowel als hun eigen onrijpheid, die niet door een paar vlamme oproepen weg te nemen is, maar alleen door actie en strijd, wanneer die hun door een sterkere druk van het kapitaal opgedrongen wordt.

Zo leeft de “voorhoede” in een andere wereld dan de massa; hun verschil in denken en voelen is niet maar enkel een verschil in sterker of minder sterk de nieuwe groeiende maatschappelijke werkelijkheid bewust te worden, maar ook steeds meer de werking van een verschillende werkelijkheid.

Zulke voorhoede-revolutionairen beschouwen zichzelf als de leiders en bouwers van hun voorgestelde betere toekomstwereld; en wanneer de gehele klasse niet dadelijk volgt, is dit een reden te meer om zich zelf verheven te achten boven de traagheid en ongevoeligheid van de massa's.

Zij zien niet dat een ander proces, het proces van zelfontwikkeling en zelforganisatie van de massa's langzaam opkomt, en moet opkomen, als wezenlijke grondslag voor de nieuwe maatschappij.

Zij werken dit tegen door hun propaganda, die schijnbaar een sneller, gemakkelijker weg wijst. Zo wordt hun leer een hindernis in de nieuwe oriëntering van de arbeidersbeweging.

Mogen zij in bepaalde ogenblikken als stuwkracht dienst kunnen doen, zo verliezen zij spoedig, juist door hun burgerlijke voorhoede-theorie, voeling met wat als werkelijke revolutionaire kracht in de massa's opgroeit. Terwijl zij een voorhoede menen te zijn, worden zij steeds meer een achterhoede, niet in staat de werkelijke beweging van de arbeidersklasse te volgen.

THEORIE EN BEWEGING

Volgens de bolsjewistische leer is het niet alleen een voorhoede, die de arbeiders nodig hebben; maar ook een voorhoede van intellectuelen.

Wij lezen in een ander stuk van hetzelfde bolsjewistisch-leninistisch orgaan (“De R.S.A.P. en de 4e Internationale”, in “de Enige Weg” van 13 April '38) het volgende:

“Lenin toonde aan dat de theoretische leer van de sociaal-democratie geheel onafhankelijk van de spontane groei van de arbeidersbeweging ontstond, dat zij ontstond als natuurlijk en onvermijdelijk gevolg van de ideeën-ontwikkeling van het revolutionair socialistisch intellect.

Lenin bewees, dat de theorie van het wetenschappelijk socialisme door de meest vooruitstrevende vertegenwoordigers van het burgerlijk intellect onder de arbeiders gebracht werd en steeds weer ingedragen moeten worden, dat alzo ook de revolutionaire partij, die deze naam verdient, niet uit de spontane arbeidersstrijd ontstaat, maar bewust en planmatig geschapen moet worden.”

Dat wil dus zeggen, dat de arbeiders wel uit zich zelf weten te strijden, maar dat socialistisch doel en algemeen begrip alleen van de intellectuelen kunnen komen. De intellectuelen ontwikkelen doel en theorie uit zich zelf, zonder inwerking van de arbeidersbeweging. Zonder deze theoretische hulp van de intellectuelen zouden de

arbeiders als ‘t ware in mist en duisternis er op los slaan, geen doel zien, geen breder inzicht krijgen. En het is niet eens voldoende, dat Marx en Engels, ééns voor goed de socialistische theorie ontwikkelden: Deze blijft toch voor de arbeiders onbereikbaar, als niet socialistische intellectuelen steeds opnieuw deze theorie onder hen propageren.

Er is in deze opvattingen steeds een kern van waarheid, die, omdat ze toch maar heel beperkt is, tot een schijn van waarheid wordt.

Niemand onder ons, die de grote waarde en de fundamentele betekenis van het Marxisme, de theorie van Marx en Engels, voor de arbeidersbeweging betwijfelt. En dikwijls ging ook de eerste propaganda van deze theorie van intellectuelen uit.

Maar is deze theorie als een gave van buitenaf, uit de wereld van het burgerlijk intellect, tot de arbeiders gekomen?

Iedereen, die maar iets met de geestelijke ontwikkeling van Marx en Engels bekend is, weet dat zij begonnen als burgerlijke revolutionairen, die daarop door de invloed van het Franse socialisme en van de Engelse arbeidersbeweging in een nieuwe richting gestuwd werden. Zonder de geweldige klassebewegingen van de Engelse arbeiders, de massale stakingen en demonstraties verbonden met de strijd van het Chartisme, zouden zij nooit tot hun opvatting van de omwenteling van het kapitalisme door middel van de proletarische klassestrijd hebben kunnen komen.

Dat Lenin dit niet zag, lag ten eerste daaraan, dat hijzelf nooit dit kernpunt van het Marxisme – dat de ideeën door de materiële wereld, door de maatschappij met haar klassenstrijd bepaald worden – in zich heeft opgenomen, en dus kon menen dat nieuwe ideeën in de koppen van de intellectuelen konden ontstaan. En ten tweede lag het daaraan, dat hij de gehele arbeidersbeweging beoordeelde naar Rusland, waar inderdaad sinds 1900 het socialistisch intellect, gevoed met Westerse theorie, aan de volkomen onwetende, maar spontaan zich verzettende arbeiders, het socialisme moest brengen.

Het ontstaan van de socialistische theorie is juist een treffend voorbeeld van de onderlinge beïnvloeding van praktijk en theorie – hoe uit de praktijk van leven en strijd nieuwe theoretische inzichten ontstaan, en hoe deze weer bevorderend op de praktijk terugwerken.

Maar men moet deze toch niet als twee geheel verschillende, tegenover elkaar staande dingen beschouwen. Met de tegenwoordig ver doorgevoerde specialisering van hersenwerk en handenwerk meent men soms dat de ene soort mensen, de intellectuelen, alleen met hun hoofd, en de andere soort, de arbeiders, alleen met hun handen kunnen werken.

Dus, op de beweging toegepast, dat de éne soort alleen met de vuist erop los slaat, en de andere soort, in een studeerkamer gezeten, alleen maar denkt en theoretiseert en “leiding geeft”.

In werkelijkheid is geen handenarbeid, waarbij, niet evenzeer hersenen nodig zijn – al tracht de fabriek dit te automatiseren; en geen theoretisch werk is zonder gegevens van de praktijk mogelijk.

Ieder die in de arbeidersbeweging werkt, denkt er ook over na, vormt algemenere gedachten, die hem leiden bij zijn handelen; hij vormt en volgt een theorie; moge deze meer of minder primitief zijn.

Het is dan ook niet juist, dat de socialistische gedachte alleen van buitenaf, van de burgerlijke intellectuelen gekomen is; in de eerste helft van de 19e eeuw waren het dikwijls juist arbeiders, die in zelfstandige geschriften het communisme verkondigden. Het spreekt toch ook vanzelf, dat in een opkomende en groeiende kapitalistische maatschappij, overal, in allerlei kringen, nieuwe gedachten ontspringen, en daaronder vele communistische en socialistische.

Onder alle klassen – en niet enkel onder de intellectuelen – komen personen voor, die met helder verstand hun wereld opnemen en overdenken, regel en zin in de ontwikkeling zoeken, theorieën opstellen. Intellectuelen hebben daarbij voor, dat zij gewend zijn met abstracte algemene begrippen te werken, en dus beter algemene wijde samenhangen in de vorm van logisch opgebouwde theorieën kunnen geven en met andere theorieën vergelijken; maar daarvoor moeten zij dan ook meestal de gegevens uit de denkbeelden van anderen, niet uit eigen levenservaring halen.

Van deze gehele geestelijke beweging, die de maatschappelijke beweging vergezelt, worden later vaak alleen de einduitkomsten, de meest omvattende theorieën en haar opstellers genoemd; en zo schijnt het alsof dezen de gehele theorie uit hun kop alleen haalden, en vergeet men alle tussenliggende gedachtewerk, waaraan honderden en duizenden in allerlei graden en vormen deelnamen.

En al deze denkbeelden en ideeënstelsels worden dan weer in de strijd gebruikt, overal vandaan gehaald, waar maar een bruikbare gedachte te vinden is; of deze van een arbeider, een schoolmeester, een geleerde afkomstig is, doet er niet toe. Daarbij zal het vaak voorkomen, dat een opkomende arbeidersbeweging een primitievere theorie toepast, die bij haar beginnend begrip past, en de veel betere volmaaktere theorie links laat liggen, die ze eerst in een later stadium ten volle zal kunnen gebruiken.

De toevallige omstandigheid dat een eeuw geleden een zo geniale kop als Marx zich in de maatschappelijke strijd wierp, in die begintijd reeds helder de toekomstige rol van de arbeidersklasse voorzag, en een zo diepgaande theorie van de maatschappij ton opbouwen, heeft gemaakt, dat in de latere tijden altijd “de theorie” als een

volmaakte leer tegenover de ploeterende, moeilijk opklauterende en telkens struikelende praktijk van de arbeidersbeweging gesteld werd.

Ook daardoor ontstaat de schijn, alsof de communistische theorie aan de anders hopeloos worstelende onwetende arbeidersklasse, als een geschenk uit een vreemde andere wereld aangeboden wordt.

Hierbij wordt dan uit het oog verloren, hoezeer deze theorie in haar ontstaan berustte op de praktijk van een massale arbeidersbeweging en op een rijke literatuur van daarmee verbonden nieuwe gedachten.

Als deze persoon er eens niet geweest was, zou dezelfde theorie ook ontstaan zijn, maar moeizamer, later, bij stukjes en beetjes door verschillende personen, niet zo helder en zo mooi als een samenhangend geheel.

Want aldoor houden denkende koppen zich bezig met de praktische vraagstukken van hun leven en leiden theoretische leringen af, en aldoor grijpen de arbeiders in hun strijd naar alle leringen, waaruit zij menen verheldering te kunnen putten.

Bovendien moeten wij bij dit spreken over intellectuelen twee verschillende betekenissen van dit woord goed uit elkaar houden. Wij spraken hier steeds van mensen met intellect, zoals ze onder alle klassen voorkomen. Maar daar wordt dan mee vereenzelvigd de bijzondere klasse van de intellectuelen, die een bepaalde maatschappelijke functie vervult, en vooral in het moderne groot-kapitalisme een steeds belangrijker plaats inneemt.

In de burgerlijke revoluties speelden de intellectuelen als klasse steeds een belangrijke rol als leiders, theoretici en woordvoerders; want deze revoluties openden ook voor hen vrije baan in een zich ontwikkelend kapitalisme.

Dezelfde rol speelden ze in de Russische revolutie, en ook in dit geval streden ze voor hun eigen toekomst als leidende klasse. Deze rol wil het bolsjewisme-leninisme [Trotskisme] hun ook voor de proletarische revolutie toebedelen, en daartoe moet dan het betoog dienen, dat de arbeidersklasse voor haar bevrijdingsstrijd theorie nodig heeft, die haar alleen door de intellectuelen gebracht kan worden.

Van die zijde wordt aan de radencommunisten als een bekrompenheid aangerekend, dat zij de intellectuelen wantrouwend buiten willen sluiten. Daaraan is dat waar, dat het radencommunisme zeer scherp het verschil in maatschappelijk doel ziet, dat arbeiders en intellectuelen, krachtens plaats en wezen van hun klasse, zich moeten stellen; en dat het klassedoel van de intellectuelen neerkomt op instandhouding van uitbuiting en klasseheerschappij.

Wat echter de plaats van de enkele personen als deelnemers aan de strijd betreft, bestaat het vraagstuk voor het radencommunisme niet. Want haar grondbeginsel is, dat de arbeiders zelf over al hun collectieve daden en strijdacties moeten beslissen.

Zouden de arbeiders, als de uitvoerende krachtige vuisten, handelen op gezag van de denkende hoofden van hun leiders, dan zou het er op aankomen, wat voor soort die leiders zijn; dus dat die gedachten niet, b.v. bij intellectuelen, bepaald kunnen worden door andere levensomstandigheden en belangen dan de hunnen.

Maar wanneer ze niet op gezag van anderen handelen: doch alleen op grond van eigen inzicht, van wat ze zelf begrijpen en beheersen, dan is het hun zaak, zich zo alzijdig mogelijk een goed begrip te vormen.

Van welke kant ook de verheldering gehaald wordt, zij zijn zelf aansprakelijk en volgen het inzicht, dat zij zich zelf verworven hebben.

Wij komen op dit vraagstuk in een volgend artikel nog nader terug.

DEEL 2

In het vorige nummer van “Radencommunisme” verscheen een artikel tegen de opvattingen van de Trotskisten. Dit was in de eerste plaats gericht tegen hun standpunt, dat het proletariaat alleen in de persoon van zijn voorhoede aan de macht kan komen, en wel “in de tot partij georganiseerde voorhoede”. Volkomen terecht werd daarbij het zwaartepunt gelegd op het verschil in sociale en economische structuur tussen Rusland en de hoog-kapitalistische landen. Uit dit verschil blijkt, dat men voor Rusland en de hoog-kapitalistische landen kan spreken over “de verovering van de macht”, maar dat men dan in beide gevallen over heel verschillende dingen spreekt. Met andere woorden, de “verovering van de macht” omvat in de hoog kapitalistische landen heel andere vraagstukken dan in het Rusland van 1917.

We willen hier echter die fameuze “voorhoedetheorie” nader onder het mes nemen aan de hand van het praktische verloop van de klassenstrijd, aan de hand van wat Trotski noemt de “positieve ervaring” van de Oktoberrevolutie en de negatieve ervaring van andere landen (Duitsland, Oostenrijk en ten slotte Spanje).

Voor we daartoe overgaan moeten we echter een bekentenis afleggen, omdat Trotski onze leegheid zo schitterend demonstreert. Hij zegt: *“Niemand heeft, niet alleen in de praktijk getoond, maar ook slechts geprobeerd op papier duidelijk uiteen te zetten, hoe het proletariaat de macht veroveren kan zonder politieke leiding van een partij, die weet, wat zij wil.”*

We moeten bekennen, dat ook wij niemand weten, die het in de praktijk heeft laten zien. Overigens zou het interessant zijn, zo’n monsterklassenstrijder te leren kennen. En wat dat op papier zetten betreft: ook hier blijven we in gebreke. We zijn maar doodgewone Marxisten. Deze hebben geen receptenboek, maar ze kunnen alleen op grond van de klassenverhoudingen, op grond van de ervaringen in de strijd, aangeven, voor welke vraagstukken de arbeidersklasse zal staan en welke strekkingen binnen de arbeidersklasse aanwezig zijn, ze op te lossen. Maar we zijn tevens overtuigd, dat de arbeidersklasse telkens opnieuw allerlei oplossingen en strijd vormen zal vinden, die niemand van tevoren heeft gepropageerd of van

tevooren heeft overzien. We denken hier behalve aan de spontane vorming van de arbeidersraden, aan de grote “sitdown bewegingen” in Frankrijk en Amerika. Heeft misschien de gepatenteerde Trotskistische voorhoede deze strijdwijze in Frankrijk en Amerika gepropageerd? Laten ze maar rustig bekennen, dat de massa’s deze strijdwijze kozen, zonder eerst de raad van wie dan ook ingewonnen te hebben. Op papier duidelijk uiteenzetten hoe het proletariaat aan de macht komt, kunnen alleen fantasten, die weten, dat het papier geduldig is. Alleen is zeker, dat de arbeidersmassa’s in de radenvorm aan de macht komen. Maar welke zigzaglijnen de arbeidersklasse daarbij doorloopt, is van tevoren niet af te meten. We bekennen dus ruitelijk, dat we geen receptenboek hebben voor het veroveren van de macht. Maar één ding weten we heel zeker. En dat is, dat het met die “ijzeren voorhoede”, met dat “denkende hoofd” van de arbeidersklasse niets gedaan is. De hele geschiedenis van de arbeidersbeweging vanaf de Russische Oktoberrevolutie tot op deze huidige dag is één doorlopend bewijs van de onzinnigheid van de opvattingen omtrent dat “denkende hoofd” dat de arbeiders in de goede haven moet leiden. Maar het leren uit de praktische gang van de klassenstrijd is niet gemakkelijk. En velen kunnen het helemaal niet als ze zich eenmaal vastgebeten hebben in de gedachte, dat ze zelf zo vreselijk bewust zijn en de rest alleen maar achterlijk is.

HET POSITIEVE BEWIJS VAN TROTSKI

Maar laten we nu overgaan tot een nadere beschouwing van het verloop van de klassebeweging in de afgelopen twintig jaar. Trotski beweert, dat we in het verloop van de Oktoberrevolutie (Rusland) een “positief” bewijs hebben, dat de arbeidersklasse in de persoon van zijn voorhoede, hier de bolsjewistische partij, aan de macht komt. Ja, je moet maar durven! Voor ons is het verloop van de Oktoberrevolutie juist een van de schitterendste bewijzen, dat het onzin is, dat de arbeidersklasse in de persoon van de partij aan de macht komt. De zo geroemde “bewuste voorhoede” bracht een staat voort, waarin dit “denkende hoofd” de functie van heersende staatsbureaucratie uitoefent en in alles de kenmerken van een heersende klasse vertoont. De “voorhoede” mergelt de Russische arbeidersklasse uit op een wijze, waarbij de toestanden in Engeland bij het begin van het kapitalisme, omstreeks 1830, nog maar kinderspel is. Met welk een beestachtig despotisme de “voorhoede” de Russische massa’s “leidt”, daarvan krijgt men een beeld, als men het onopgesmukte, eenvoudig-vertellende boek van A. Ciliga leest “In het land van de grote leugen”. Als de Russische revolutie iets bewijzen kan, dan is het juist, dat de arbeidersklasse niet in de persoon van de partij als voorhoede aan de macht kan komen.

De nieuwe heersende klasse in Rusland, de beroemde voorhoede, is nu bezig, zich van haar revolutionaire verleden te ontdoen, getuige het feit, dat alle oudere revolutionairen, die nog aan dat verleden herinneren, eenvoudig over de kling gejaagd zijn. In Rusland is geen plaats meer voor mensen, die met hun denken nog verbonden zijn met de klassenstrijd van het proletariaat. Want ook dit proletariaat zal na korter of langer tijd de strijd tegen de “bewuste voorhoede” opnemen. Met het gestaag aan groeien van de massa’s, die proletariërs werden, groeiden niet alleen de macht van de nieuwe heersende bureaucratie, maar tegelijk ook de macht, die haar bedreigt.

Trotski spreekt van een “Thermidor” in de Russische revolutie en hij wil daarmee zeggen, dat de Bolsjewistische partij haar revolutionaire beginselen heeft verloochend. Hij wil aan deze beginselen vasthouden, en meent, dat de partij met het proletariaat verbonden kan blijven, als deze in het bezit van de staatsmacht is. Hij heeft echter nog nooit kunnen aantonen, hoe zo’n kunststuk volbracht wordt. Volgens hem is de ontwikkelingsgang die de voorhoede tot nieuwe heersende klasse heeft gemaakt, te wijten aan de verkeerde politiek van Stalin. Zo een verklaring is echter niet ernstig te nemen, want ze zegt niet meer, dan dat de geschiedenis het werk van grote mannen is. We kunnen er dan ook alleen uit afleiden, dat Trotski de klaarblijkelijke gronden van deze ontwikkeling niet zien wil, of niet zien kan. En dat is, dat de voorhoede met de staatsmacht ook de functie er van overneemt. Ze moet heersen over de massa en dat plaatst haar tegenover het proletariaat, al tracht ze dat ook met allerlei frases te bemantelen. Eenmaal de staatsmacht in bezit genomen, blijft de “voorhoede” geen keuzen meer; ze moet voortgaan maatregelen nemen, die de machtspositie van de staat versterken. En deze maatregelen kunnen zich uit de aard van de zaak alleen richten tegen degenen, die door de staatsmacht beheerst worden, het proletariaat en de boerenmassa’s.

ARBEIDERSDEMOCRATIE

Er is geen tussenweg. Ook een z.g. “arbeidersdemocratie”, zoals die door Trotski verlangd wordt, kan daarin geen verandering brengen. Deze democratie, **die aan de eigenlijke beschikking over de politieke en economische machtsmiddelen van de bureaucratie niets verandert**, heeft nog minder betekenis dan de welbekende burgerlijke democratie, die ook op de werkelijke machtspositie van de bezittende klasse geen vat heeft. Integendeel, als er “democratische” instellingen komen, dan alleen dan als ze er toe dienen, de staatsmacht te verstevigen. Overigens is het van Trotski ook niet bekend dat hij voorstander zou zijn van een democratie, die ten doel zou hebben, de bevoegdheden en de machtsposities van het staatsapparaat af te breken of in te perken.

Het terugdringen of afbreken van de machtspositie van de staat is trouwens langs de weg van de stembus niet mogelijk. Dat is een kwestie van klassenstrijd. Juist in een land, waar alle economische machtsmiddelen in handen van een bepaalde groep geconcentreerd zijn, ook al noemt deze groep zich “voorhoede van het proletariaat”, is de “democratie” onwerkzaam. Ook deze heersende klasse gaat niet voor de stembusuitslagen opzij. Wil het proletariaat zich bevrijden, het communisme doorvoeren, dan moet het ook de door de voorhoede opgebouwde staatsmacht breken. De proletarische revolutie keert zich niet alleen tegen heerschappij van de burgerlijke klasse, maar ook tegen de staatsmacht die in handen is van een partij. De bevrijding van het proletariaat is niet anders dan het opheffen van de loonarbeid, het verkrijgen van het beschikkingsrecht over de productiemiddelen en de producten, door de massa zelf, zonder omweg van de staatsmacht. In de bolsjewistische theorie ziet men klaarblijkelijk geen verschil tussen staat en maatschappij. Het beheersen van het maatschappelijk leven door de staat is voor hen hetzelfde, dat het maatschappelijk leven door de producenten en consumenten

wordt beheerst. Ook op dit gebied is het Leninisme of Trotskisme nog niet tot het Marxisme doorgedrongen.

Het door Trotski als positief genoemde voorbeeld bewijst daarom juist het tegenovergestelde. Het bewijst juist, dat het proletariaat ook in Rusland niet in de persoon van de “voorhoede” aan de macht kwam. Het positieve voorbeeld laat alleen zien, hoe de “voorhoede” zich als nieuwe heersende, dat is uitbuitende klasse, installeerde. Natuurlijk weten we wel, dat de achterlijke structuur van Rusland geen andere mogelijkheid open liet. Maar dat geeft niemand het recht, om te beweren, dat in Rusland het proletariaat in de persoon van de bolsjewistische partij als “voorhoede” aan de macht kwam.

DE NOVEMBERREVOLUTIE IN DUITSLAND

Komen we tenslotte aan de negatieve voorbeelden van Trotski. In Duitsland, Oostenrijk en Spanje kon het proletariaat niet de macht veroveren, omdat volgens Trotski de revolutionaire voorhoede niet aan de macht kon komen. Ja, dat wordt nu een moeilijk geval. Want wie en wat is nu eigenlijk die “voorhoede”? Wie beoordeelt dat? Hoeveel van die “ijzeren voorhoeden” en “denkende hoofden” van het proletariaat hebben we hier al niet in Holland? Ieder “denkend hoofd” noemt het andere “denkende hoofd” een warhoofd; als de klassenstrijd zich toespitst, noemen ze elkaar contrarevolutionair en als één van allen de macht zou hebben, zou het met de kogel aan het zware denken van de andere een einde maken. Want er past maar één grote mast op een schip.

In de Duitse revolutie waren ook verschillende gegadigden voor de rol van “voorhoede”, die graag in het bezit van de macht wilden komen. Dat was in de allereerste plaats de sociaaldemocratie met de vakbeweging. Trotski wil ze waarschijnlijk niet als voorhoede erkennen. Maar ja, de massa’s hadden daar een andere opvatting over en ze kozen de sociaaldemocraten en vakverenigingsbeambten in hun arbeidersraden, en ze kozen sociaaldemocraten in de staatsmacht. Trotski meent natuurlijk, dat de KPD de “echte” voorhoede was. En als deze de macht had weten te veroveren, dan was het communisme in Duitsland verzekerd geweest. Maar wij houden ons het recht voor, aan deze “echtheid” te twijfelen. Het eerste werk van de KPD was juist, de zelfstandige organisaties van de arbeiders, die in de revolutie waren ontstaan, de organisaties op de grondslag van de bedrijven, tot het uiterste te bestrijden. Ze gooide de revolutionairen, die streden onder het parool “Alle macht aan de arbeidersraden” uit de KPD en ging over tot het “veroveren” van de vakverenigingen. Het verlies aan revolutionaire arbeiders maakte ze goed door aansluiting te zoeken bij de linkse sociaaldemocraten van de USP (Onafhankelijken). De KPD begon dus al de zelfstandige proletarische organisaties te vervolgen, toen ze nog niet eens in het bezit van de staatsmacht was. Inderdaad, een lokkend vooruitzicht voor het proletariaat, als deze “echte” voorhoede in het bezit kwam van alle machtsmiddelen van de moderne staat. En toch was het ook Trotski, die deze tactiek voor Duitsland voorschreef.

De KPD heeft dus niet de kans gekregen, om de rol van de contrarevolutie te spelen, maar ze moest deze overlaten aan de sociaaldemocratie. De praktijk heeft echter ondanks dat voldoende laten zien, waar de reis heen zou gaan onder leiding van de “bewuste” voorhoede van de KPD. Dat wordt ons volkomen duidelijk als we ons voor ogen halen, wat de taak van een partij is, zodra ze in het bezit van de staatsmacht gekomen is. Volgens de opvattingen van het Leninisme is het proletariaat aan de macht, als “zijn” voorhoede de staatsmacht in handen genomen heeft. Natuurlijk is het onzin, dat de arbeidersklasse tegen zichzelf zou gaan staken, of allerlei massabewegingen zou doorvoeren als ze reeds meester van de macht is. Het stakingswapen heeft de zin, de massa’s in strijdformatie te brengen, maar als ze zelf tot heersende macht in de staat geworden zijn, staat de opbouw, de nieuwe ordening, op de agenda. De “voorhoede” neemt deze ordening ter hand en kan zich daarin niet tussen de benen laten lopen door zelfstandige bewegingen van arbeidersmassa’s. Het herstel van de orde, dat is het afsluiten van de massabewegingen, is de eerste taak van een aan de macht gekomen partij. Dat geldt voor alle partijen. Na het veroveren van de macht moet het partijprogramma worden doorgevoerd en alles wat daarbij niet in het gareel loopt wordt als linkse- of rechtse afwijking vernietigd.

HET HERSTEL VAN DE ORDE

Toen in Duitsland dus de sociaaldemocratie, in het bezit van de staatsmacht kwam, ging deze “voorhoede van het socialisme” haar programma, de uitbouw van de burgerlijke democratie, verwezenlijken. Alle zelfstandige strevingen van de arbeiders moesten daartoe worden uitgeroeid. Een revolutionaire matrozendivisie, die zich niet aan het gezag van de voorhoede wilde onderwerpen en zich in de Marstall te Berlijn had genesteld, werd neer gemitralleerd, wat tot de bekende Spartacusopstand van januari leidde. In febr. en maart volgt dan het ontwapenen van de zelfstandige gewapende formaties van arbeiders en soldaten in Braunschweig en Bremen – Wilhelmshafen onder de druk van kanonnen en mitrailleurs. Hetzelfde in de radenrepubliek München.

Zo werden de arbeiders dus allereerst de militaire machtsmiddelen uit handen geslagen. Dan is de tijd rijp voor de tweede etappe tot bevestiging van de macht van deze “voorhoede”. Dat is de aanval op de machtsposities, die de arbeidersraden zich in de Novemberdagen hadden toegeëigend. Wat waren dat voor machtsposities?

In bijna alle bedrijven hadden de arbeiders uit hun midden een bedrijfsraad gekozen, die het bedrijf wel is waar niet beheerde, maar de regeling binnen het bedrijf voor een goed deel ter hand namen. Veelal besliste hij over het aannemen of ontslaan van arbeiders, de regeling van de werktijden en van de lonen. Natuurlijk boden de ondernemers weerstand, waarbij ze konden rekenen op de sociaaldemocratische “voorhoede” ... van de contrarevolutie. Ze weigerden de hogere lonen te betalen en dan kan geen geld van de banken gehaald worden voor de uitbetaling. Ofwel ze sloten de bedrijven (Hamburg, scheepswerven) om het bedrijf van revolutionairen te zuiveren. De arbeiders, die naar hun werk gingen, vonden het bedrijf door militairen bezet en ze werden door mitrailleurvuur ontvangen, toen ze de poort wilden binnendringen.

Het hele jaar 1919 wordt aan dit front gestreden. Overal vinden stakingen en uitsluitingen plaats en de vakbeweging gaat weer haar rol spelen, om deze beweging “tot een spoedig en goed einde te brengen”. Samen met de ondernemers komen ze op voor de volledige zegeviering van de ondernemers in het bedrijf, terwijl de arbeidsvoorwaarden door collectieve contracten geregeld moeten worden. Deze contracten werden dan door de regering tot wet verheven. En de **Wet op de bedrijfsraden** van februari 1920 maakt dan een eind aan iedere zelfstandige beweging van de bedrijfsraden, door hun functie te beperken tot de controle op de naleving van de collectieve contracten.

Daarmee is dan de laatste zelfstandige machtpositie van de arbeiders van November 1918 geliquideerd. Nog probeerden de arbeiders in maart 1920 (Kapp-Putsch), en in de Midden-Duitse opstand van 1921 het verloren terrein terug te winnen, maar zonder resultaat.

IN SPANJE

De ruimte laat niet toe, het verloop van de Spaanse beweging te beschrijven. We hebben het trouwens in de P.I.C.² meermalen gedaan. Het zij echter alleen opgemerkt, dat de wezenlijke strekking van de strijd in Spanje veel gelijkenis vertoont met het verloop van de Duitse revolutie. Ook hier het aan de centrale regering, die aan de macht, is onderwerpen van alle krachten, die de macht dezer “voorhoede” kunnen betwisten. Waar de militietroepen zich niet aan het gezag van de regering onderwierpen, worden ze zonder wapenen gelaten en tot onmacht veroordeeld of op verloren posten door de militaire machine van de fascisten gedecimeerd. En waar dorpscommunes en door arbeiders ingestelde fabrieksleiding en het privaatbezit aantasten, grijpt de centrale regering in, om daar een einde aan te maken.

HET TROTSKISME ALS VOORHOEDE

De arbeidersklasse heeft van al deze “voorhoeden” niet veel plezier beleefd, als deze in het bezit van de staatsmacht waren. Maar de Trotskisten erkennen deze kapitaalsknechten natuurlijk niet als “voorhoeden” van het socialisme. Ja, wij ook niet. Alleen beweren we, dat het de arbeiders niet beter zou vergaan, als een “echte voorhoede” van Trotskisten bijvoorbeeld, zich in de staatsmacht zou nestelen. Net zo min als de Trotskisten de sociaaldemocraten als voorhoede van de zich bevrijdende arbeidersklasse erkennen, net zomin erkennen wij de Trotskisten als zodanig. We zijn er van overtuigd, dat de Trotskisten, als beheersers van het staatsapparaat, de propaganda voor een zelfstandige klassebeweging net zo heftig zou vervolgen als Trotski en Lenin de arbeidersopposities in Rusland vervolgd hebben. Welke reden hebben we dus om in de Trotskisten de “echte” voorhoede te zien? De wezenlijke grondfout van het Trotskisme is, dat het geen benul heeft van de vraagstukken, waar het in de hoog-kapitalistische landen om gaat. Dat hebben we geleerd aan het opkomen en ondergaan van de Duitse revolutie. Het ontstaan en de werkzaamheid van de arbeiders- en soldatenraden in Duitsland hebben ons een beeld gegeven, zij het een zeer onvolledig beeld van de spontane organisatie van de

---

² Voorloper van het blad *Radencommunisme*: Persdienst van de Groepen van Internationale Communisten, 1928-1938. Zie aaap.be.

arbeidersmassa's en van de moeilijkheden, waarvoor ze waren geplaatst. Ze vormden actieve politieke lichamen als bedrijfseenheden, legerformaties, of hoe het werkelijke leven ze anders tot een werkend maatschappelijk lichaam bijeenbracht, onder hun eigen, directe leiding. En deze organisaties, die de macht van de massa's direct belichaamden, begonnen zich plaatselijk en landelijk tot één geheel van raden te verbinden. D.w.z. ze hadden de strekking het hele maatschappelijke leven onder hun directe leiding en beheer te brengen.

De arbeidersmassa's hebben het zo ver niet gebracht: Trotski zoekt de oorzaak daarin, dat een bewuste voorhoede de macht niet kon veroveren. Maar aan zulke toverformules hebben we niets! Het moest toch voor iedereen duidelijk zijn, dat de innerlijke kracht van de massa's nog niet verder reikte dan het beëindigen van de oorlog en het wegvagen van het militaire bewind. In de onmiddellijk daarna aan de orde zijnde kwestie, of de politieke macht uitgeoefend moest worden door de arbeiders- en soldatenraden, dan wel door een partij of een parlementaire regering, was de massa gespleten. En als het er om ging, in het bedrijfsleven het kapitaalbezit uit te schakelen, door de leiding van de productie in handen van de bedrijfsraden te leggen, stond het grootste deel van de massa daar vreemd tegenover., terwijl een ander deel het wilde overdragen aan de staat. Met andere woorden: Het bewust zijn van hun klassetaak was nog onvoldoende aanwezig. De vraagstukken van communistische ordening werden pas voor het eerst gesteld, en wel meteen in hun praktische vorm, in de bedrijven zelf en in de politieke strijdorganisaties van de arbeidersraden.

De Trotskisten en Leninisten zullen dit alles niet ontkennen. Maar ze menen juist, dat deze onbewustheid altijd zo zal zijn. De massa weet niet wat ze wil en de partij weet het wel. En daarom moet dan de partij de leiding in de strijd hebben, en wel door middel van het beheer van de staat en het bedrijfsleven.

Maar hier raken ze in een onoplosbare tegenstelling. Wel te verstaan: de "voorhoede" eist de leiding van het maatschappelijke politieke leven en van het bedrijfsleven op in naam van de ontoereikende bewustzijnsgraad van de massa's. De arbeiders kunnen het zelf nog niet en daarom zal de voorhoede het doen. Als we dat in economische taal overbrengen, betekent dat, dat de arbeid nog als loonarbeid moet verschijnen, om dat de massa's nog zelf niet het maatschappelijk leven kunnen beheersen zonder de omweg van de staat. Daarom is het in de Trotskistische opvattingen een vanzelfsprekendheid, **dat de loonarbeid in ieder geval direct na de verovering van de macht door de partij, behouden moet blijven!** Dat is de directe consequentie van hun opvatting betreffende "het ontoereikende cultuurniveau van de massa", zoals Trotski het noemt. Juist! Daarmee weten we precies, waar we aan toe zijn. Dat betekent; dat de propagandisten voor een zelfstandige klassebeweging in de tegenwoordige tijd "linkse fraseurs" [praatjesmakers] zijn en als de "voorhoede" aan de macht is, worden ze gevaarlijke contrarevolutionairen genoemd, die spoedig moeten worden afgemaakt. Want een zelfstandige klassebeweging is immers historisch niet mogelijk?

Gezien vanuit de ontwikkelingslijn van de arbeidersklasse gedurende de laatste 20 jaren, die met vallen en opstaan de richting van de zelfstandige klassebeweging

wijst, staat het Trotskisme nu al (of nog steeds?) in klassebewustzijn achter bij vele revolutionaire arbeiders. Een feit, dat we in de Duitse revolutie ook konden waarnemen bij die andere “voorhoede” de KPD. Eerst in de Russische, dan in de Duitse revolutie, begonnen de massa’s voor het eerst op grote schaal zelfstandig te strijden en in de na die tijd komende jaren zet dat proces zich in de wilde bewegingen over de hele aarde voort. Zeer zeker is het klassebewustzijn van de massa’s nog lang niet diep genoeg, om als gesloten geheel op te kunnen treden. Maar dit tekort kan niet aangevuld worden door een voorhoede. En dus zullen deze massa’s zelf verder strijden tot ze zich van de oude opvattingen betreffende leiders en voorhoeden, die hen hun taak zullen afnemen, hebben bevrijd. De actie van de klasse is uiteindelijk gericht op de opheffing van de classescheiding in de maatschappij. De politieke macht , waarnaar de “voorhoede” in de zin van Trotski streeft, leidt tot het opnieuw oprichten van een klasseheerschappij, uitgeoefend door de voorhoede. De leuze Alle MACHT AAN DE ARBEIDERSRADEN staat daarom lijnrecht tegenover de leuze: de politieke macht in handen van de voorhoede. Het ene sluit het andere uit. De taak van een werkelijke voorhoede van het proletariaat kan niet zijn te trachten, de functie van de massa’s over te nemen, maar alles te doen, wat het bewustzijn van de hele klasse versterkt, het inzicht in haar taak, het zelfstandig beheren van het hele maatschappelijk leven, verdiept, in één woord: De taak van een werkelijke voorhoede is, geen macht voor eigen organisatie te willen, maar zich geheel in dienst te stellen van de leuze: **Alle macht aan de arbeidersraden.**

Bron: *Trotski en het radencommunisme* door de *Groep van Internationale Communisten* in verschenen in Radencommunisme, augustus en september 1938. Correctie van tikfouten, `aanpassingen aan modern Nederlands en toelichtingen tussen vierkante haken en in voetnoten: F.C., augustus 2021.